

№2. 6. Малешин Д. Я. Некоторые особенности перехода права собственности в исполнительном производстве // Вестник ВАС РФ. 2003. №8. 7. Скороходов С. Проблемы комиссионной продажи имущества // Юрист. 2004. №7. 8. п. 12 Положения про порядок проведения аукціонів (публічних торгів) з реалізації заставленого майна затв. постановою Кабінету Міністрів України від 22 грудня 1997 р. 9. п. 4.8. Наказу Міністерства Юстиції України «Про Порядок реалізації арештованого майна» від 15.07.99 р. 10. Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Тимчасового положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна» від 02.11.99 р. п. 4.14. 11. Новоселова Л. А. Публичные торги в рамках исполнительного производства. М., 2006. 12. Брагинский М. И., Витрянский В. В. Договорное право. Кн. 1: Общие положения. М., 1999. 13. Юридична енциклопедія: В 6 т., т. 5 / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. К., 2001. 14. Інструкція про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затв. Наказом Міністерства юстиції України від 03.03.2004. п. 245. 15. Наказ Міністерства Юстиції України «Про Порядок реалізації арештованого майна» від 15.07.1999 р. п. 7.1.

Надійшла до редакції 07.05.07

М. А. Тіхонова

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОГО ТОВАРИСТВА «ДИНАМО» ЯК ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ

Учасниками цивільних правовідносин і відповідно носіями особистих немайнових та майнових прав та обов'язків можуть бути не лише індивіди – фізичні особи, а й різні колективні утворення: підприємства та організації, господарські товариства, об'єднання громадян, виробничі та господарські кооперативи тощо, які посідають важливе місце у сучасних економічних відносинах. Для того щоб мати можливість вступати у цивільні правовідносини і бути їх учасниками, ці колективні утворення наділяються, за наявності певних ознак, статусом юридичної особи. Юридична особа є самостійним учасником правовідносин, існує незалежно від фізичних осіб, які її заснували, і є носієм лише таких прав та обов'язків, які не пов'язані з природними властивостями людей. Ринкову економіку неможливо увести без юридичної особи, адже саме юридична особа є одиницею економічного (цивільного) обороту [1, с. 262]. Такі юридичні особи доволі поширені у сфері спорту і спортивної діяльності. Але до сьогодні їх специфіку ніхто спеціально не розглядав ні на загальному, ні на спеціальному рівні. Тому мета цієї статті – дослідити правове становище цих юридичних осіб та, зокрема, фізкультурно-спортивного товариства (далі – ФСТ) «Динамо».

Перш ніж розглядати поняття і характерні риси спортивного товариства «Динамо» як юридичної особи, треба визначитись з поняттями самої юридичної особи взагалі та громадських організацій зокрема. При цьому ми виходимо із ст. 36 Конституції України, яка встановлює право громадян на об'єднання [2, с. 14].

Загалом дати вичерпне і всеохоплююче визначення юридичної особи досить складно. Як зазначає Я. М. Шевченко, це можна пояснити тим, що конструкція юридичної особи, опосередковуючи

відносини майнового обороту, застосовується до форм створення й існування не тільки комерційних юридичних осіб, але й некомерційних, в тому числі й за участі держави [3, с. 48]. «Юридична особа не є породженням такої формалізованої суспільної системи, як право. Юридична особа як поняття лише оформлюється правом, насправді ж вона є породженням економіки, її розвитку та функціонування. Ринкову економіку неможливо уявити без юридичної особи, бо саме юридична особа є одиницею економічного (цивільного) обороту. Фізична особа відіграє в ньому набагато меншу роль. Без обороту економіка розвивається неефективно, набираючи недорозвинених, примітивних форм. Тому можна сказати, що стан розвитку поняття «юридична особа» в юридичній науці, втілення його в законодавстві і, зрештою, вираження в підприємницькій та виробничій діяльності визначають ступінь розвитку самого суспільства» [4, с. 39].

Згідно зі ст. 80 Цивільного кодексу (далі – ЦК) України, юридичною особою визнається організація, створена і зареєстрована у встановленому порядку [5]. Вона наділяється цивільною правоздатністю і дієздатністю, може бути позивачем та відповідачем у суді. А в ст. 11 ч. 1 Основ цивільного законодавства Союзу РСР та республік було встановлено, що юридичними особами визнаються організації, які мають відокремлене майно, можуть від свого імені набувати майнові й особисті немайнові права й мати обов'язки, бути позивачами й відповідачами в суді, арбітражі та третейському суді [6, с. 136]. Стаття 24 ЦК УРСР 1963 року повністю відтворювала цю дефініцію [7]. Як ми бачимо, у визначенні юридичної особи часів Радянського Союзу одразу перелічуються важливі ознаки юридичної особи: 1) організації, які мають відокремлене майно; 2) ці організації можуть від свого імені набувати майнові й особисті немайнові права й мати обов'язки; 3) можуть бути позивачами й відповідачами в суді. Дефініція юридичної особи, за ст. 80 чинного ЦК України, серед її ознак охоплює лише те, що: 1) юридична особа створюється та реєструється в установленому законом порядку; 2) може мати цивільну правоздатність і дієздатність; 3) має право бути позивачем та відповідачем у суді. Бачимо, що сучасний законодавець майнове питання виніс за рамки дефініції юридичної особи. Хоча тут варто зауважити, що сучасні вчені-юристи вважають, що навряд чи доцільно змінювати виправданий теорією і практикою перелік ознак юридичної особи [8, с. 215]. Цієї ж точки зору будемо додержуватись і ми.

Традиційно виділяються чотири основні ознаки, які можна назвати «класичними» або «матеріальними» ознаками юридичної особи: 1) організаційна єдність; 2) відокремлене майно; 3) самостійна цивільно-правова відповідальність; 4) виступ у цивільному обороті від свого імені [8, с. 215–218]. Також деякі вчені виділя-

ють процесуальну ознаку юридичної особи – процесуальну правосуб'єктність – здатність бути позивачем і відповідачем у суді [8, с. 217]. Це означає, що юридична особа може бути стороною у цивільному процесі, а що особливо важливо для комерційних юридичних осіб, – у господарському процесі. У публічних дискусіях юридична особа може висувати звинувачення, підтримувати їх та відповідати. Але слід відзначити, що процесуальна правосуб'єктність за умови правомірності ведення своєї діяльності може бути і не реалізована.

Останньою ознакою, що є формальною, на відміну від матеріальних та процесуальної, вказаних вище, Р. Б. Шишка вважає *легалізаційну ознаку* [8, с. 218]. Юридична особа має бути зареєстрована у встановленому порядку як така і отримати в разі необхідності спеціальні дозволи на здійснення своєї статутної діяльності.

Залежно від галузі, якій притаманні ці ознаки, їх класифікують на: *економічні* (майнова відокремленість, організаційна єдність) та *правові* (наявність правосуб'єктності, здатність нести відповідальність, бути відповідачем та позивачем у суді, законність створення, наявність статуту). Залежно від того, якого права стосуються ознаки юридичної особи (матеріального чи процесуального), їх поділяють на *матеріальні* (внутрішня організаційна єдність та зовнішня автономія, економічна єдність і відокремленість майна, керівна єдність, функціональна єдність) і *процесуальні* (здатність бути відповідачем та позивачем у суді, виступати в суді від свого імені) [9, с. 134]. Деякі автори пропонують поділяти ознаки юридичної особи залежно від їх значення: *основні* (визначальні, суттєві, необхідні) та *індивідуалізуючі* (додаткові) [10, с. 13]. Наприклад, Л. М. Труфанова наводить наступні ознаки юридичної особи, які вона вважає характерними, відрізняючими й уособлюючими юридичну особу в якості самостійного суб'єкта цивільно-правових відносин: 1) незалежність існування юридичної особи від учасників, що входять до її складу; при цьому юридична особа є особливим формуванням, яке веде самостійне й при тому безстрокове життя; 2) юридична особа має незалежну волю, що збігається з волею окремих осіб; 3) юридична особа має майно, відокремлене від майна її учасників; 4) юридична особа несе самостійну відповідальність за свої борги належним їй майном; 5) юридична особа може укладати і здійснювати угоди, не заборонені законом; 6) юридична особа має право учинити позов та відповідати у суді від свого імені [1, с. 265].

Досить цікавою є позиція К. О. Кочергіної, яка ознаки юридичної особи розділила на дві групи: *неваріативні* (постійні), що завжди притаманні конструкції юридичної особи (виступ у цивільному обороті від власного імені, державна реєстрація, спроможність бути позивачем і відповідачем у суді), і *варіаційні* (пере-

міні) – правоздатність, організаційна єдність і автономія, майнова відокремленість і самостійна юридична відповідальність [11, с. 34; 12, с. 5]. Хоча навряд чи можна погодитись з тим, що конструкція правоздатності як загальної здатності мати цивільні права та юридичні обов'язки є перемінною. Це ж стосується й організаційної єдності.

В. Примак у своїй дисертаційній роботі «Цивільно-правова відповідальність юридичних осіб» сформулював визначення ознак юридичної особи у їх *вужькому* (власному) і *широкому* розумінні. У власному розумінні під цими ознаками він пропонує розуміти організаційну єдність та майнову відокремленість юридичної особи як сукупність соціально-економічних чинників, що конституують юридичну особу як відмінного від фізичної особи учасника цивільних відносин. У широкому розумінні ознаки юридичної особи розглядаються у їх співвідношенні з цивільною правосуб'єктністю і постають або як передумови (що ними є конститутивні ознаки організаційної єдності та майнової відокремленості), або як змістовні властивості (правоздатність, дієздатність і деліктоздатність), або як наслідки реалізації (самостійна участь у цивільних відносинах, у тому числі – самостійна відповідальність за цивільні правопорушення) цивільної правосуб'єктності юридичної особи [13].

Але оскільки ЦК України по-новому підходить до визначення поняття юридичної особи, то слід здійснити класифікацію ознак юридичної особи з урахуванням положень ЦК України. Так, у ст. 80 ЦК України визначається, що юридичною особою є організація [5, с. 45]. Це дозволяє нам зробити висновок, що однією з основних ознак юридичної особи є *організаційна єдність*. Хоч саме поняття організації ЦК України не визначається, але в коментарі до ЦК України організація визначається як об'єднання фізичних осіб, що спільно реалізують програму або мету та діють на основі певних правил або процедур [14, с. 103]. Зазвичай під організаційною єдністю розуміється, що юридична особа є єдиним цілим, вона є так би мовити єдиним організмом, який має певну структуру, де кожен елемент виконує свою функцію, що спрямована на досягнення цілей юридичної особи [8, с. 215–216]. Така єдність закріплена в статутних документах юридичної особи (статуті, установчому договорі). ФСТ «Динамо» як колективне утворення діє як одне ціле з єдиною метою, встановленою Законом України «Про фізичну культуру і спорт» та його статутом, а саме – сприяння розвитку фізичної культури та спорту та залучення до регулярних занять фізичною культурою і спортом усіх його членів [15]. Як юридична особа ФСТ «Динамо» має свою організаційну структуру й органи управління. Так, засновником цього товариства є установча конференція повноважних представників підрозділів правоохоронних органів, робітників і службовців підпри-

емств і організацій ФСТ «Динамо» України (п.1.2 статуту ФСТ «Динамо») [15]. Структура означеного товариства створюється за територіально-професійною ознакою, яку складають первинні і територіальні організації, які є самостійними юридичними особами (п.п. 4.1, 4.2, 4.5 означеного статуту). Керівним органом ФСТ «Динамо» є Центральна рада та її президія, яку очолює голова та її заступник, а вищим органом первинної організації є загальні збори [15]. Існують колегіальні органи, які створюються у виборному порядку, – Центральна рада та її президія, і одноособові – голова президії Центральної ради та її заступник, які створюються як у результаті виборів, так і за призначенням [15]¹. Тож фізкультурно-спортивне товариство «Динамо» є поліструктурним, що спричиняє певні особливості участі у цивільних правовідносинах, як всього товариства так і його структурних підрозділів.

Організаційна єдність передбачає встановлену законом можливість вибору організаційно-правової форми юридичної особи. Стаття 83 ЦК України встановлює організаційно-правові форми юридичних осіб як спосіб визначення правового становища власника майна та встановлення порядку здійснення повноважень власника з керування майном, порядку та меж цивільно-правової відповідальності [16, с. 236]. Інколи організаційно-правову форму юридичної особи відносять до ознак юридичної особи, вказуючи, що саме форма визначає тип, структуру, побудову, способи внутрішніх взаємовідносин, режим формування волі і її вираження в організації [1, с. 215]. Хоча, з нашої точки зору, правильно було б розглядати організаційно-правову форму в рамках ознаки організаційної єдності юридичної особи. Організаційно-правова форма юридичної особи визначає особливий правовий режим її організації та діяльності, співвідношення прав самої юридичної особи та її учасників на майно, порядок управління цим майном, отримання і розподіл прибутку, розподіл збитків між учасниками [17, с. 2–4]. Організаційно-правова форма також охоплює сукупність указаних у законі елементів і ознак, які характеризують форму власності, на основі якої створено юридичну особу, порядок формування майна, конструкцію взаємодії його засновників і учасників, принцип відповідальності за боргами самою юридичною особою та її засновниками, порядок і особливості управління. Тобто, організаційно-правовою формою юридичної особи визначається вид юридичної особи, що відрізняється від іншого виду способом створення, обсягом правоздатності, порядком управління, характером і змістом прав та обов'язків засновників (учасни-

---

¹ Сьогодні головою президії Центральної ради Харківської обласної організації фізкультурно-спортивного товариства «Динамо» є С. Ф. Денисюк, а його заступником – Ю. В. Александров.

ків) стосовно один одного і юридичної особи [18, с. 259]. Р. Б. Шишка та Є. О. Мічурін розрізняють види юридичних осіб та їх організаційно-правові форми за дванадцятьма критеріями [8, с. 228–234].

Що стосується спорту, то тут існують найрізноманітніші організаційно-правові форми юридичних осіб, до переліку яких входять як комерційні організації (повні товариства, командитні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, акціонерні товариства (відкриті та закриті), дочірні та залежні товариства, виробничі кооперативи, державні та муніципальні унітарні підприємства), так і некомерційні організації (об'єднання громадян, фонди, державні корпорації, партнерства, автономні організації, установи, об'єднання юридичних осіб, споживчі кооперативи) [19, с. 278–284; 20, с. 64–78]. Згідно із Законом України «Про об'єднання громадян», створювані об'єднання громадян або реєструються та набувають статус юридичної особи, або функціонують без державної реєстрації та не отримують прав юридичної особи (в цьому випадку створювана фізкультурно-спортивна організація не може вести власну фінансово-господарчу діяльність) [7].

Стосовно некомерційних організацій (ст. 85 ЦК України), якою є ФСТ «Динамо», то їх організаційно-правова форма визначена як сукупність установлених законом ознак, характерних для групи некомерційних організацій і необхідних для існування некомерційної організації, порядок взаємовідносин між організацією і особами, які беруть участь в її діяльності, порядок управління майном організації [21, с. 62–67].

Другою ознакою юридичної особи традиційно називають *майнову відокремленість* [1, с. 7; 22, с. 118; 23, с. 78]. У ЦК безпосередньо така ознака не закріплена, за що це положення небезпідставно критикується [24, с. 330]. Майнова ідентифікація перенесена в організаційно-правову форму юридичної особи. Проте, безумовно, вона сама собою розуміється. Важко уявити юридичну особу, що не має майна як гаранта виконання її майнових зобов'язань та майнової відповідальності. Хоч ця ознака прямо і не закріплена в ЦК України, але вона може бути виведена з ч.1 ст.81 ЦК, де зазначається, що юридична особа може бути створена шляхом об'єднання осіб та (або) майна [5, с. 45–46], тобто, для юридичної особи є характерним наявність майна.

Традиційно вважається, що відокремлене майно організації передбачає, що юридична особа має власне майно, за рахунок якого вона здатна виконувати поставлені статутні цілі та завдання [8, с. 217; 25, с. 221], а також відокремлення майна створює матеріальну базу діяльності юридичної особи, яка складається з об'єднання інструментів, без котрих неможлива практична діяль-

ність організації, в один майновий комплекс, який належить даній організації, та відокремлення його від майна, належного іншим особам [25, с. 221; 26, с. 108; 27; 28]. Майно юридичної особи відокремлене: 1) від майна членів цієї юридичної особи; 2) від майна держави чи автономного утворення, адміністративно-територіальної одиниці; 3) від майна інших організацій, в тому числі вищестоящих органів [22, с. 118; 29, с. 11; 30, с. 92; 31, с. 168]. Ступінь відокремленості майна у різних видів юридичних осіб відрізняється. Так, наприклад, майно громадських організацій, в тому числі і ФСТ «Динамо», належить їм на праві власності (ст. 38 Закону України «Про власність») [7].

Майнова відокремленість ФСТ «Динамо» полягає у тому, що воно є власником майна, яке йому належить [7]. У власності цієї організації можуть бути кошти, майно, необхідні для здійснення статутної діяльності [15]. Згідно з п. 6.1 статуту ФСТ «Динамо», воно може набувати право власності на кошти та майно передане йому його членами або державою у встановленому порядку; набути від вступних та членських внесків; пожертвоване громадянами, підприємствами, установами та організаціями, а також на майно, придбане за рахунок власних коштів; на майно і кошти, придбані в результаті господарської та іншої комерційної діяльності створених товариством госпрозрахункових установ та організацій, заснованих підприємств; на надходження від проведення спортивних заходів та інше майно, набути на засадах, не заборонених законом [15]. У сучасній практиці майнова база деяких організацій фізкультурно-спортивної спрямованості не завжди буває сформована на момент її створення. Майнова відокремленість у цьому випадку полягає у суб'єктивному праві, в абстрактній можливості для фізкультурно-спортивної організації мати таке майно у майбутньому. Особливістю ознаки майнової відокремленості є те, що після передачі майна цій організації її засновники втрачають усі майнові права щодо нього. Так, вони не вправі одержувати дивіденди, розподіляти майно організації у разі її ліквідації (п. 9.2 статуту ФСТ «Динамо»).

Для непідприємницьких юридичних осіб важливе конститутивне значення має можливість чи неможливість її членів бути власником паю (частки) чи інших об'єктів права власності, специфіка відповідальності за їх боргами, виділення долі майна при ліквідації. Учасники (члени) фізкультурно-спортивних організацій їх не зберігають майнових прав на відчужене ними майно, не відповідають за зобов'язаннями, не мають права на розподіл майна після ліквідації [15]. У них у буквальному розумінні немає формалізованої участі, що пов'язує юридичну особу та її засновника взаємними правами та юридичними обов'язками. Тобто членські корпоративні відносини, які складаються у ФСТ «Динамо», мають орга-

нізаційний немайновий характер. Ніякої взаємної майнової відповідальності цієї організації та її членів не існує, вихід учасника з цієї організації не має жодних майнових наслідків (обов'язків), тому здійснюється безперешкодно. Це пов'язано з тим, що некомерційні товариства створюються хаотично, а рівень підготовки відповідних законодавчих актів перебуває поза всякою критикою [18, с. 276].

З такою ознакою юридичної особи, як наявність відокремленого майна, тісно пов'язана третя ознака юридичної особи – *самостійна цивільно-правова відповідальність*, яка полягає у тому, що юридична особа несе самостійну майнову відповідальність за своїми зобов'язаннями всім належним їй майном [18, с. 276]. В. Примак охарактеризував цю ознаку як правовий наслідок порушення юридичною особою меж здійснення її правоздатності (як суб'єктивного цивільного права) [13]. Тобто самостійна цивільно-правова відповідальність юридичних осіб – засіб фактичного відновлення порушеного майнового стану кредитора (потерпілого) та/або справедливої компенсації завданої йому немайнової (моральної) шкоди.

Засновники ФСТ «Динамо» не відповідають за зобов'язаннями товариства, а товариство не відповідає за зобов'язаннями засновника – установчої конференції [15]. Тобто ФСТ «Динамо» самостійно несе цивільно-правову відповідальність за своїми зобов'язаннями. Слід погодитись з вищенаведеною точкою зору, згідно з якою передумовою самостійної майнової відповідальності будь-якої юридичної особи є наявність у неї відокремленого майна [26, с. 108], яке може слугувати об'єктом претензій з боку кредиторів. Але, що стосується спортивних об'єднань, то на їх майно не може бути звернене стягнення за вимогами кредиторів. Також слід відзначити, що ФСТ «Динамо» не відповідає по зобов'язанням підприємств, які входять до його складу і є юридичними особами (наприклад, по зобов'язанням промислових підприємств, які належать ФСТ «Динамо» на праві власності [15]), а ці підприємства не відповідають по зобов'язаннях ФСТ «Динамо», до складу якого вони входять. Але В. Примаком було вказано у контексті реалізації взаємопов'язаних функцій цивільно-правової відповідальності на необхідність запровадження солідарної відповідальності контролюючих юридичних осіб за боргами контрольованих ними юридичних осіб у разі, якщо зобов'язання останніх виникли внаслідок реалізації ними волевиявлення контролюючої юридичної особи [13].

Четвертою ознакою ФСТ «Динамо» як юридичної особи є *виступ у цивільному обороті від свого імені*, що означає можливість для ФСТ «Динамо» набувати і здійснювати цивільні права і нести обов'язки, а також виступати позивачем і відповідачем у суді

[8, с. 216–217]. ФСТ «Динамо» виступає в цивільному обороті від свого імені, самостійно набуває цивільні права та обов'язки.

Кожна із зазначених ознак має своє призначення, а всі разом вони є конститутивними (утворюючими) до правової конструкції ФСТ «Динамо». На підставі наведеного товариство «Динамо» є організацією, що створена і зареєстрована у встановленому законом порядку, має майно, може ним відповідати за своїми зобов'язаннями, наділена загальною цивільною правоздатністю і дієздатністю, у тому числі й процесуальною, від свого імені набуває суб'єктивні права та юридичні обов'язки.

Поряд із загальними ознаками юридичних осіб існують й інші, що отримали назву функціональних чи цільових. Власне вони є ідентифікуючими для об'єднань фізичних осіб і, зокрема, фізкультурно-спортивних. Функціональні ознаки визначають юридичну природу і виділяють їх із системи некомерційних соціальних утворень. Загалом організація розглядається як «...група осіб, що становить колектив, єдине ціле, об'єднане на основі спільних завдань, програми, статуту тощо...» [32, с. 43]. «Фізкультурно-спортивна» вказує на специфіку діяльності та сферу прояву інтересів. Якщо це формалізовано чинним законодавством, то фізкультурно-спортивну організацію можна визначити як встановлену в позитивному праві (законі) систему пов'язаних між собою елементів (ознак), що в сутнісному прояві надає можливість вирізнити таке громадське утворення від інших. Серед таких ознак установлені: напрям чи сфера діяльності; мета і завдання; порядок створення; специфіка засновницьких документів; суб'єктивні права та юридичні обов'язки засновників; специфіка майнової основи та відповідальності за борги; порядок управління юридичною особою; порядок припинення, ліквідації юридичної особи та ін.

Вказівка на встановлений у законодавстві перелік правових ознак організації фізкультурно-спортивної спрямованості, включаючи й ті, які не є характерними тільки для конкретної організаційно-правової форми, дає загальне уявлення про вид юридичної особи та її специфіку. Можна стверджувати, що для кожного виду юридичної особи, що має спеціальне правове становище і регулюється на рівні поточного закону, існує певна система ознак, яка характерна тільки для неї і зміна якої призводить до зміни напрямку її діяльності чи організаційно-правової форми. Серед них є мета і завдання, які поставлені перед товариствами фізкультурно-спортивної спрямованості Законом України «Про фізичну культуру і спорт» та їх статутами: сприяння розвитку фізичної культури та спорту (ст. 36-7), постійне підвищення рівня здоров'я, фізичного та духовного розвитку населення, сприяння економічному і соціальному прогресу суспільства, а також утвердження

міжнародного авторитету України у світовому співтоваристві (ст. 2) [7], залучення до регулярних занять фізичною культурою і спортом усіх членів ФСТ «Динамо» (п. 2.1) [15].

Підкреслюючи все вищезазначене, ми можемо зробити висновок, що всеукраїнське ФСТ «Динамо» є соціально автономним об'єднанням громадян, якому законом України «Про фізичну культуру і спорт» надаються права здійснювати діяльність відповідно до його власної ієрархічної та інституційної структури, обирати, призначати і змінювати свій персонал відповідно до власних постанов. Соціальна автономія товариства «Динамо» проявляється у визначених законом завданнях: постійне підвищення рівня здоров'я, фізичного та духовного розвитку населення, сприяння економічному і соціальному прогресу суспільства, а також утвердження міжнародного авторитету України у світовому співтоваристві (ст. 2 закону України «Про фізичну культуру і спорт») [7].

Відповідно до завдань у правовій конструкції ФСТ «Динамо» повинні бути чітко визначені права та юридичні обов'язки, які гарантуватимуть сприяння розвитку фізичної культури та спорту, підвищення рівня здоров'я, фізичного та духовного розвитку його членів, сприяння економічному і соціальному прогресу суспільства, а також утвердження міжнародного авторитету України у світовому співтоваристві.

Список літератури: 1. Л. М. Труфанова. Сучасна концепція юридичної особи (правові аспекти) // Держава і право. Вип. 23. Інститут Держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2004. 2. Конституція України – основа реформування суспільства. Х., 1996. 3. Шевченко Я. М., Венецька М. В., Кучеренко І. М., Єременко І. Ф., Севрюгіна І. Ф., Чанкін В. В. Власник і право власності. К., 1994. 4. Шевченко Я. М. Новий Цивільний кодекс – основа ринкових відносин в Україні // Українське право. № 1. 1997. 5. Цивільний кодекс України: Офіц. видання. К., 2003. 6. Советское гражданское право: Учебник. Т. 1. М., 1979. 7. <http://zakon.rada.gov.ua>. 8. Цивільне право України: Курс лекцій: У 6-ти томах. Т. 1. Кн. 2. // За ред. Р. Б. Шишки та В. А. Кройтора. Х., 2004. 9. Советское гражданское право: В 2 т. – Т. 1 / Под ред. О. А. Красавчикова. М., 1985. 10. Цирульников В. Н. Определение юридического лица как субъекта гражданского права. Волгоград, 2001. 11. Кочергина Е. А. Содержание организационно-правовых форм предпринимательских обществ: интересы, функции, правовое средства: Монография. Х., 2005. 12. Кочергина К. О. Зміст організаційно-правових форм підприємницьких товариств: інтереси, функції, правові засоби: Автореф. ... дис. канд. юрид. наук. Х., 2005. 13. <http://www.lawbook.by.ru/>. 14. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар: У 2 ч. / за заг. ред. Я. М. Шевченко. К., 2004. 15. <http://www.dynamo.ua>. 16. Предпринимательское право Украины: Учебник/ Под. общ. ред Р. Б. Шишки. Х., 2001. 17. Белов В. А. Гражданское право: Общая часть: Учебник. М., 2002. 18. Козлова Н. В. Понятие и сущность юридического лица. Очерк истории и теории: Учебное пособие. М., 2003. 19. Менеджмент и экономика физической культуры и спорта: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / М. И. Золотов, В. В. Кузин, М. Е. Кутепов, С. Г. Сейранов. М., 2004. 20. В. В. Галкин. Экономика спорта и спортивный бизнес: Учебное пособие. М., 2006. 21. Уткин Р. В. Предприятие и его организационно-правовая форма // Государство и право. №10. 1994. 22. Гражданское право Украины: Учебник для вузов системы МВД Украины в 2-х частях. Часть 1 / А. А. Пушкин, В. М. Самойленко, Р. Б. Шишка и др.; Под ред. проф. А. А. Пушкина, доц. В. М. Самойленко. Х., 1996. 23. Цивільне право: Навч. посібник для студентів юрид. вузів та факультетів. К., 1995. 24. Цивільне та сімейне право України: Навчальний посібник для підготовки

до іспитів // За ред. В. В. Васильченка. Дніпропетровськ, 2003. 25. Л. М. Труфанова. Юридичні особи в сучасному українському цивільному праві: теорія і практика // Держава і право. № 13. 2001. 26. Гражданское право. Часть 1. Учебник / Под ред. Ю. К. Толстого, А. П. Сергеева. М., 1996. 27. <http://www.kyokushinkan.org.ua>; 28. Фролов Ю. Некоторые проблемы правовой характеристики юридического лица // Предпринимательство, хозяйство и право. № 5. 2000. 29. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. / За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової. К., 1999. 30. Гражданское и семейное право. Учебно-практический справочник. / Под ред. Е. О. Харитоновой. Х., 1999. 31. Цивільне право України: академічний курс: Підруч.: У двох томах / За заг. ред. Я. М. Шевченко. Т. 1. Загальна частина. К., 2003. 32. Українська радянська енциклопедія. Т. 8. Вид. друге. К., 1982.

Надійшла до редакції 06.03.07

М. О. Самойлов

ПРОБЛЕМАТИКА СПАДКУВАННЯ НЕРУХОМОГО МАЙНА У МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРАХ УКРАЇНИ ПРО ПРАВОВУ ДОПОМОГУ В ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

Розвиток двосторонніх міждержавних відносин з іншими державами, приєднання України до багатосторонніх міжнародних договорів сприяє як успішному вирішенню на практиці колізійних питань, так і покращенню співпраці компетентних установ різних країн, які займаються питаннями спадщини, обтяженої іноземним елементом, а також підвищенню світового статусу України як європейської держави.

Дослідженню проблематики спадкування у міжнародному приватному праві присвячені праці вітчизняних та зарубіжних вчених-правознавців, зокрема Б. С. Антімонова, Л. П. Ануфрієвої, В. Г. Буткевича, В. В. Васильченка, Г. В. Галущенко, М. В. Гордона, К. О. Граве, А. С. Довгерта, В. К. Дронікова, Г. К. Дмитрієвої, Ю. О. Заїки, О. С. Іоффе, В. І. Кисля, О. Р. Кибенко, В. М. Корецького, Х. Коха, О. О. Красавчикова, Л. А. Лунца, О. Л. Маковського, А. І. Муранова, А. А. Рубанова, В. І. Серебровського, А. Я. Сивоконя, Г. С. Федіняк, Л. С. Федіняк, А. Г. Хачатуряна, Я. М. Шевченко, Л. В. Шевчук та ін. Більшість з них торкається спадкового статусу громадян СРСР за кордоном та не відповідає реаліям часу і потребують перегляду. Недостатня теоретична розробленість проблеми, її безсумнівна наукова і практична значущість і актуальність викликають необхідність проведення досліджень наявних проблем теорії інституту спадкування у міжнародному приватному праві, одній з яких – питанню спадкування нерухомого майна – присвячена ця робота.

Врегулювання спадкових відносин з іноземним елементом здійснюється за допомогою міжнародних договорів, які А. Рубанов поділяє на два види: договори про надання правової допомоги і консульські угоди та конвенції [1, с.9].

З двадцятьма державами світу Україна як суверенна, незалежна держава уклала міжнародні договори про правову допомогу